ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն

Գերմանական համագործակցություն
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by
giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ԶԵԿՈՒՅՑ

Հայաստանի Հանրապետության
2017 թ. խոշորացվող համայնքների
վերաբերյալ ձեռք բերված տեղեկությունների

ԵՂԵԳԻՍ

համայնք

(Շատին, Աղնջաձոր, Արտաբույնք, Գողթանիկ, Եղեգիս, Թառաթումբ, Հերմոն, Հորբատեղ, Հորս, Սալլի, Վարդահովիտ, Քարագլուխ բնակավայրեր)

Հեղինակ՝ Միեր Հակոբյան

Երևան – 2017

ԵՂԵԳԻՍ

համայնքը՝ հպանցիկ

Վարչական տարածքը՝ 27 611 հա

Բնակչությունը՝ 6 531 մարդ

Մարզը՝ Վայոց Ձոր

Համայնքի կենտրոնը՝ Շատին

Բնակավայրերը՝ Շատին, Աղնջաձոր, Արտաբույնք, Գողթանիկ, Եղեգիս, Թառաթումբ, Հերմոն, Հորբատեղ, Հորս, Սալլի, Վարդահովիտ, Քարագլուխ

ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից 2017 թ. հունիսի 9-ին ընդունված՝ «Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին օրենքի համաձայն՝ Վայոց Ձորի մարզի Եղեգիս խոշորացվող համայնքի կազմում ընդգրկվում է 12 գյուղական բնակավայր՝ Շատին, (համայնքի կենտրոն), Աղնջաձոր, Արտաբույնք, Գողթանիկ, Եղեգիս, Թառաթումբ, Հերմոն, Հորբատեղ, Հորս, Սալլի, Վարդահովիտ, Քարագլուխ:

Համայնքի ընդհանուր նկարագիրը

Համայնքի բնակավայրերը տեղակայված են ՀՀ Վայոց Ձորի մարզի հյուսիս-արևմտյան լեռնային հատվածում և մոտ են գտնվում Գեղարքունիքի մարզին: Ծովի մակերևույթից բնակավայրերի բարձրությունը տատանվում է 1300-2050 մետրի սահմաններում: Համայնքի ընդհանուր վարչական տարածքը խոշորացումից հետո կազմում է **27 611** հա: Տարածքով ամենամեծ բնակավայրը Վարդահովիտն է (3570 հա), ամենափոքրը՝ Հորբատեղը (954 հա): Համայնքի կենտրոն Շատինն այս չափանիշով 2-րդն է (3310 հա):

Բնակչությունը

Համայնքի ընդհանուր բնակչությունը 2017 թ. դրությամբ կազմում է **6 531** մարդ: Բնակչությամբ ամենամեծ բնակավայրը Շատինն է (1833 մարդ), իսկ ամենափոքրը՝ Գողթանիկը (202 մարդ): Համայնքում բնակչության միջին խտությունը կազմում է 25 մարդ/կմ^2: Ամենախիտ բնակեցված բնակավայրը Շատինն է (55.36 մարդ/կմ^2), ամենանոսրը՝ Վարդահովիտը (7 մարդ/կմ^2): Բնակավայրերի վարչական տարածքների ու բնակչության թվի վերաբերյալ տվյալները ներկայացված են աղյուսակ 1-ում:

Աղյուսակ 1. Եղեգիս խոշորացվող համայնքում ներառված բնակավայրերի վարչական տարածքն ու բնակչությունը

№	Բնակավայրի անվանումը	Վարչական տարածքը (հա)	Հաշվառված բնակչությունը (2017 թ. դրությամբ)	Բնակչության խտություն (մարդ/կմ^2)
1	**Շատին**	33.11	1833	55.36
2	Արտաբույնք	24.65	1073	43.53
3	Քարագլուխ	22.67	827	36.48
4	Թառաթումբ	11.45	484	42.27
5	Աղնջաձոր	30.11	430	14.28
6	Եղեգիս	13.72	425	30.98
7	Հորբատեղ	9.54	271	28.41
8	Հորս	24.24	261	10.77
9	Սալլի	16.83	260	15.45
10	Վարդահովիտ	35.70	250	7.00
11	Հերմոն	29.16	215	7.37
12	Գողթանիկ	24.93	202	8.10
	Ընդամենը /միջինը/	**276.11**	**6531**	**25.00**

Քարտեզ 1. Եղեգիս համայնքի բնակչության տեղաբաշխումն (մարդ)՝ ըստ բնակավայրերի

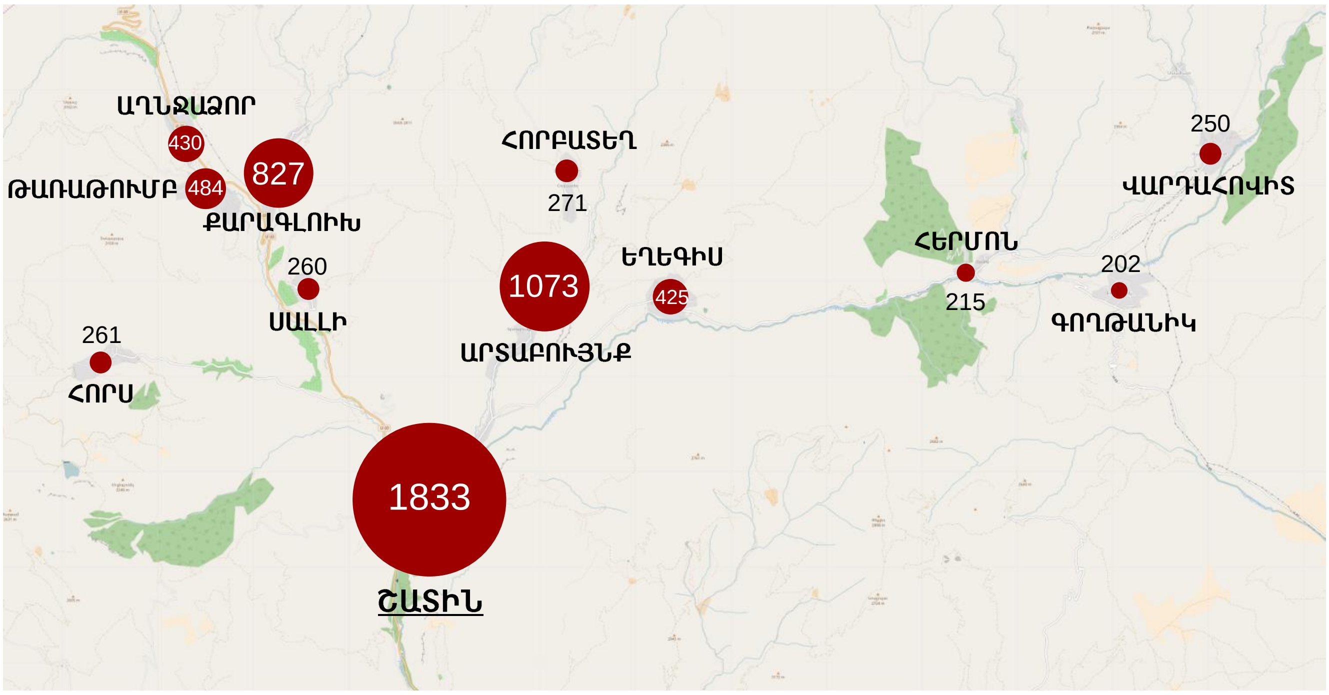

Բնակավայրերի տեղաբաշխումն ու տրանսպորտային կապերը

Շատինը գտնվում է մյուս բնակավայրերից փոքր-ինչ հարավ՝ Մ-10 հանրապետական նշանակության ճանապարհի վրա: Համայնքի կենտրոնին ամենամոտ տեղակայված բնակավայրը Արտաբույնքն է (4.8 կմ), ամենահեռուն՝ Վարդահովիտը (20.4 կմ): Շատինից բոլոր բնակավայրերի միջին հեռավորությունը 10.79 կմ է, հասնելու համար պահանջվող միջին ժամանակը՝ 15.64 րոպե:

Ներհամայնքային տրանսպորտ չկա ոչ մի բնակավայրում, իսկ դրանցից երեքում (Հորբատեղ, Հորս, Սալլի) չի գործում նաև միջհամայնքային հասարակական տրանսպորտ. Բնակիչներն օգտվում են անկանոն ժամակարգով գործող մասնավոր ուղևորափոխադրումներից: Եթե Սալլիի պարագայում մայրուղուց հեռավորությունը շուրջ 1 կմ է, և բնակիչները կարող թեկուզ ոտքով տեղափոխվել և օգտվել դեպի Աղնջաձոր-Եղեգնաձոր երթուղուց, ապա Հորբատեղն ու Հորսը փոքր-ինչ կտրված են մոտակա երթուղիներից: Մնացած բնակավայրերում գործում են կանոնավոր ժամակարգով (օրը 3 անգամ) աշխատող երթուղիներ դեպի Եղեգնաձոր, իսկ Գողթանիկից շաբաթը 3 անգամ կատարվում են ուղևորափոխադրումներ դեպի Երևան:

Համայնքի տրանսպորտային կապերի վերաբերյալ տեղեկությունները ներկայացված են աղյուսակ 2-ում:

Աղյուսակ 2. Եղեգիս համայնքի տրանսպորտային կապերը

Բնակավայր	Ներքին ճանապարհների երկարությունը (կմ)	Հեռավորությունը համայնքի կենտրոնից (կմ)	Հասնելու համար պահանջվող ժամանակ (րոպե)	Հեռավորությունը մոտակա մայրուղուց
Շատին	3	-	-	0
Աղնջաձոր	3	10.5	11	0
Արտաբույնք	4	4.8	11	5.4
Գողթանիկ	3	18.3	26	18.8
Եղեգիս	2	7.1	9	7.7
Թառաթումբ	8	10.7	13	1.1
Հերմոն	1.2	13.8	17	14.3
Հորբատեղ	1.5	8.9	23	9.4
Հորս	1.5	8.3	11	5.5
Սալլի	2	6.7	8	1.1
Վարդահովիտ	4	20.4	32	20.9
Քարագլուխ	2	9.2	11	0
Միջինը	**2.93**	**10.79**	**15.64**	**7.02**

Հերմոն, Հորս և Քարագլուխ բնակավայրերի ներքին ճանապարհները մասնակի ասֆալտապատված են, իսկ մյուս բնակավայրերինը հողային են և նորոգման կարիք ունեն: Համայնքի 12 բնակավայրերից երեքը (Շատին, Աղնջաձոր, Քարագլուխ) տեղակայված են Մ-10 հանրապետական նշանակության ավտոճանապարհի վրա: Հերմոն և Հորս բնակավայրերը մայրուղուն կապող ճանապարհն ասֆալտապատ է և գտնվում է բավարար վիճակում: Գողթանիկից, Հորբատեղից ու Վարդահովիտից դեպի մայրուղի ճանապարհների մեծ մասն ասֆալտապատ է, սակայն որոշ մասեր հողային են և նորոգման կարիք ունեն: Արտաբույնք, Եղեգիս, Թառաթումբ և Սալլի բնակավայրերից դեպի մայրուղի ճանապարհները թեև հիմնականում ասֆալտապատ են, սակայն գտնվում են անբավարար վիճակում:

Շատինի հեռավորությունը մարզկենտրոն Եղեգնաձորից 13.7 կմ է:

Խմելու ու ոռոգման ջրամատակարարումը և աղբահանությունը

Համայնքի 12 բնակավայրերից 11-ում ջրամատակարարումն ամբողջությամբ կառավարվում է ՏԻՄ-ի կողմից, իսկ համայնքի կենտրոն Շատինում այն մեծամասամբ իրականացնում է «Վեոլիա ջուր» ՓԲԸ-ն: Թառաթումբ, Հերմոն, Հորս, Սալլի և Վարդահովիտ բնակավայրերի ջրագիծը բավարար վիճակում է: Շատինի, Աղնջաձորի, Գողթանիկի և Քարագլխի խողովակաշարերն ունեն մասնակի նորոգման, իսկ Արտաբույնք, Եղեգիս և Հորբատեղ բնակավայրերինը՝ հիմնանորոգման կարիք: Վերջին երեք բնակավայրերում խողովակաշարերը կառուցվել են ԽՍՀՄ տարիներին և երբևէ չեն վերանորոգվել:

Բնակավայրերում ջրամատակարարման վերաբերյալ տեղեկությունները ներկայացված են աղյուսակ 3-ում:

Աղյուսակ 3. Եղեգիս համայնքում խմելու ջրի մատակարարումը

Բնակավայր	Ջրամատակարարման կառավարողը	Ջրամատակարարման ժամակարգը	Սակագինը	Խողովակաշարի տեխնիկական վիճակը
Շատին[1]	«Վեոլիա ջուր» ՓԲԸ, ՏԻՄ	անկանոն	անվճար	մասնակի նորոգման կարիք
Աղնջաձոր	ՏԻՄ	շուրջօրյա	անվճար	մասնակի նորոգման կարիք
Արտաբույնք	ՏԻՄ	շուրջօրյա	300 դր.[2]	հիմնանորոգման կարիք
Գողթանիկ	ՏԻՄ	շուրջօրյա	անվճար	մասնակի նորոգման կարիք
Եղեգիս	ՏԻՄ	շուրջօրյա	անվճար	հիմնանորոգման կարիք
Թառաթումբ	ՏԻՄ	շուրջօրյա	անվճար	բավարար
Հերմոն	ՏԻՄ	շուրջօրյա	անվճար	բավարար
Հորբատեղ	ՏԻՄ	շուրջօրյա	անվճար	հիմնանորոգման կարիք
Հորս	ՏԻՄ	շուրջօրյա	անվճար	բավարար
Սալլի	ՏԻՄ	շուրջօրյա	անվճար	բավարար
Վարդահովիտ	ՏԻՄ	շուրջօրյա	անվճար	բավարար
Քարագլուխ	ՏԻՄ	շուրջօրյա	անվճար	մասնակի նորոգման կարիք

Համայնքի 10 բնակավայրերում առկա են ոռոգման համակարգեր, իսկ Աղնջաձորում այն ներկայումս կառուցվում է: Ոռոգման համակարգ չկա միայն Հորբատեղ բնակավայրում: Այնուամենայնիվ, բնակավայրերի մեծամասնությունում (Արտաբույնք, Թառաթումբ, Հորս, Սալլի, Վարդահովիտ, Քարագլուխ) համակարգն անբավարար վիճակում է. ցանցում ջրի կորուստները գերազանցում են 50%-ը, ինչի արդյունքում հաճախ ոչ բոլոր տնային տնտեսություններին է այն բավարարում: Եղեգիսում ամառային տապի պատճառով մեկ թաղամասին ոռոգման ջուրը չի բավարարում, իսկ ցանցը մասնակի նորոգման կարիք ունի: Մյուս երեք համայնքներում (Շատին, Գողթանիկ, Հերմոն) ոռոգման համակարգը գտնվում է բավարար վիճակում, և ցանցում ջրի կորուստներ չեն լինում:

[1] Ներկայումս Շատինի խմելու ջրի ներքին ցանցի ¾-ը կառավարվում է «Վեոլիա ջուր» ՓԲԸ-ի կողմից, ¼-ը՝ ՏԻՄ-ի, սակայն ընթանում են ցանցն ամբողջությամբ օպերատորի կառավարմանը հանձնելու աշխատանքներ: Ջրամատակարարումն իրականացվում է անկանոն ժամակարգով, սակայն գործընթացի ավարտից հետո այն կլինի շուրջօրյա: Այժմ բնակիչներից գումար չի գանձվում ջրամատակարարման համար, սակայն բոլոր տնտեսություններում տեղադրվում են ջրաչափեր, ինչից հետո հնարավոր է՝ սահմանվի սակագին:

[2] Արտաբույնքում ջրամատակարարման սակագինը սահմանված է մեկ տնտեսության հաշվով՝ անկախ անձերի քանակից:

Համայնքի 12 բնակավայրերից միայն Գողթանիկում և Հորբատեղում է աղբահանությունն իրականացվում անհատական եղանակով: Մնացած 10 բնակավայրերը պայմանագրեր ունեն համապատասխան կազմակերպությունների հետ, որոնք աղբահանությունն իրականացնում են շաբաթը մեկ անգամ, իսկ աղբը տեղափոխվում է Եղեգնաձորի աղբավայր: Աղբամանների քանակը տատանվում է 6-20-ի սահմաններում, իսկ Շատինում տեղադրված է 50 աղբաման: Աղբահանության վարձավճարը տատանվում է մեկ անձի համար 30-50 դր. սահմաններում, իսկ Եղեգիս, Վարդահովիտ և Քարագլուխ համայնքներում աղբահանության ծախսերը հոգում է համայնքապետարանը:

Կրթական հաստատությունները

Համայնքում գործում է 12 կրթական հաստատություն, որոնցից 6-ը՝ հիմնական, 6-ը՝ միջնակարգ դպրոցներ են (աղյուսակ 4): Համայնքում չեն գործում մանկապարտեզներ, երաժշտական, (գեղ)արվեստի ու մարզական դպրոցներ, վարժարաններ: Արտաբույնքում միջնակարգ դպրոցին կից գործում է նախակրթարան, որտեղ հաճախում է 15 երեխա: Գողթանիկի և Եղեգիսի մանկապարտեզները չեն գործում համապատասխանաբար 1990 և 2007 թթ. սկսած՝ պայմանավորված շենքերի ոչ բարվոք վիճակով և շահագործման համար անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցների սակավությամբ: Շատինում նախատեսվում է 2017 թ. սեպտեմբերից շահագործման հանձնել նորակառույց մանկապարտեզը:

Աղյուսակ 4. Եղեգիս համայնքում առկա կրթական հաստատությունները

Բնակավայր	Հիմնական դպրոց	Միջնակարգ դպրոց	Սովորողների առավելագույն քանակ	Սովորողների առկա քանակ
Շատին	-	1	1000	240
Աղնջաձոր	-	1	150	45
Արտաբույնք	-	1	300	131
Գողթանիկ	1	-	200	18
Եղեգիս	-	1	200	57
Թառաթումբ	-	1	160	50
Հերմոն	1	-	50	24
Հորբատեղ	1	-	40	23
Հորս	1	-	120	5
Սալլի	1	-	70	19
Վարդահովիտ	1	-	40	10
Քարագլուխ	-	1	500	84
Ընդամենը	**6**	**6**	**2830**	**706**

Աշակերտների թվով ամենամեծը Շատինի միջնակարգ դպրոցն է (240 աշակերտ), ամենափոքրը՝ Հորսի հիմնական դպրոցը (5 աշակերտ): Ընդհանուր առմամբ, օգտագործվում է դպրոցների նախագծային պոտենցիալի ընդամենը 25%-ը: Շատինի և Աղնջաձորի միջնակարգ դպրոցները, ինչպես նաև Վարդահովիտի հիմնական դպրոցը վերանորոգված են և գտնվում են բավարար վիճակում: Գողթանիկի և Հորսի հիմնական դպրոցներն ու Եղեգիսի միջնակարգ դպրոցը հիմնանորոգման կարիք ունեն: Մյուս դպրոցները ընթացիկ նորոգման կարիք ունեն:

Առողջապահական հաստատությունները

Համայնքում առկա է մեկ բուժամբուլատորիա Շատինում (գտնվում է բավարար վիճակում), և մեկական բուժկետ մնացած բոլոր բնակավայրերում, որոնց երկուսը (Հորս, Սալլի) ունեն հիմնական կարիք, մեկը (Քարագլուխ)՝ ընթացիկ նորոգման կարիք: Մյուսները գտնվում են բավարար վիճակում: Շատինում նաև մինչև 2018 թ. ավարտը նախատեսվում է ավարտին հասցնել շուրջ 70 հիվանդի համար նախատեսված հիվանդանոցը:

Համայնքում չկա պոլիկլինիկա և դեղատուն:

Մշակութային հաստատությունները

Համայնքի ութ բնակավայրերում (Շատին, Աղնջաձոր, Արտաբույնք, Գողթանիկ, Եղեգիս, Թառաթումբ, Սալլի, Քարագլուխ) գործում են մշակույթի տներ, որոնցից երկուսն (Եղեգիս, Քարագլուխ) ունեն հիմնանորոգման կարիք: Սալլիի ու Թառաթումբի մշակույթի տների դահլիճները նախատեսված են 50-100, իսկ մյուսները՝ 150-300 անձի համար: Հերմոնի, Հորբատեղի ու Հորսի մշակույթի տները գտնվում են ոչ բարվոք վիճակում և չեն գործում, իսկ Վարդահովիտինը գտնվում է բավարար վիճակում, սակայն շահագործման համար անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցների սակավության պատճառով այն ևս չի գործում:

Համայնքի կրթական, առողջապահական ու մշակութային հաստատությունների տեղաբաշխումը ներկայացված է քարտեզ 2-ում:

Քարտեզ 2. Եղեգիս համայնքի կրթական, առողջապահական ու մշակութային հաստատությունների տեղաբաշխումը

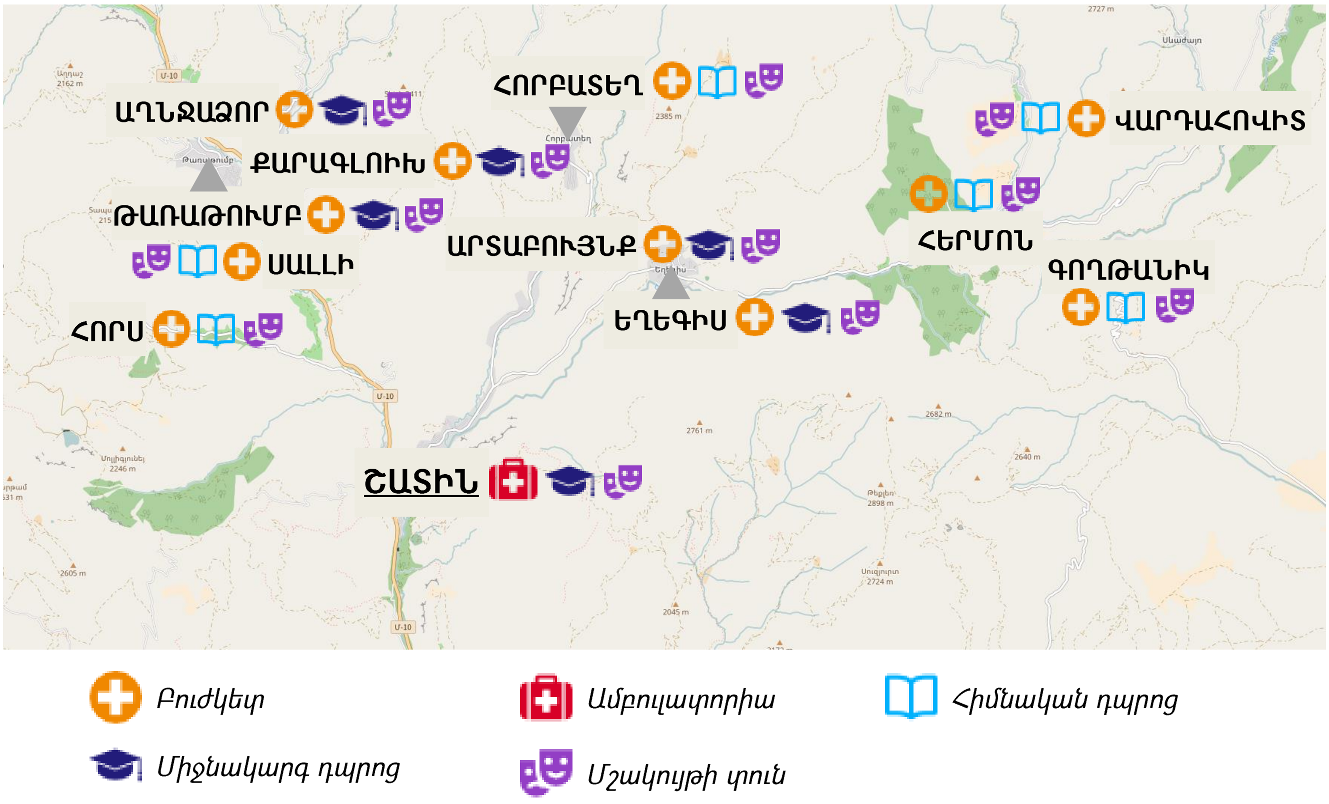

Համայնքի հիմնական կարիքները

Հետազոտության արդյունքում առանձնացվել են բնակավայրերի հիմնական առաջնահերթությունները, որոնք նշվել են համայնքապետարանի ներկայացուցիչների կողմից: Հիմնախնդիրների մեծամասնությունն առաջնային է միանգամից մի քանի բնակավայրի համար, իսկ մի քանիսը հատուկ են միայն տվյալ բնակավայրին: Ընդհանուր առաջնահերթություններն են.

- **ավտոճանապարհների վիճակի բարելավումը** (Աղնջաձոր, Արտաբույնք, Գողթանիկ, Եղեգիս, Թառաթումբ, Հորբատեղ, Քարագլուխ),
- **խմելու ջրի ենթակառուցվածքների նորոգումը** (Աղնջաձոր, Գողթանիկ, Եղեգիս, Թառաթումբ, Հորբատեղ, Սալլի),
- **փողոցային լուսավորությունը** (Շատին, Աղնջաձոր, Արտաբույնք, Հորս)
- **գազաֆիկացումը** (Արտաբույնք, Հերմոն, Քարագլուխ),
- **համայնքային կառույցների /համայնքապետարան, համայնքի կենտրոն/ վերակառուցումը/հիմնանորոգումը** (Շատին, Թառաթումբ, Հերմոն)
- **դպրոցների շենքերի նորոգումն ու ջեռուցումը** (Արտաբույնք, Գողթանիկ),

Շատինում կարևոր խնդիր է համարվում նաև բնակավայրի վարչական տարածում գտնվող 1920-ական թթ. կառուցված եկեղեցական համալիրի անմխիթար վիճակը: Հորսում հրատապ լուծում պահանջող հարցերից է ոռոգման համակարգի վերակառուցումը, քանի որ առկա համակարգն օգտվում է բնակավայրին մոտ գտնվող արհեստական լճից, որի ջուրը աստիճանաբար պակասում է: Ոռոգման ջրի սակավության խնդիրը արդիական է նաև Սալլիում, Վարդահովիտում և Քարագլխում, որտեղ ևս անհրաժեշտ է հիմնովին նորոգել համակարգերը:

Սույն զեկույցը լույս է տեսնում Գերմանիայի տնտեսական համագործակցության և զարգացման դաշնային նախարարության, Շվեյցարիայի զարգացման և համագործակցության գործակալության (ՇԶՀԳ) և ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալության (ԱՄՆ ՄԶԳ) ցուցաբերած աջակցության շնորհիվ:

Հրատարակության մեջ առկա տեսակետների պատասխանատվությունը կրում են հեղինակները և չեն արտացոլում Գերմանիայի տնտեսական համագործակցության և զարգացման դաշնային նախարարության, ՇԶՀԳ և ԱՄՆ ՄԶԳ-ի և համապատասխան կառավարությունների դիրքորոշումները:

Հրապարակված է

Գերմանիայի միջազգային համագործակցության
ընկերության (ԳՄՀԸ) կողմից
Ընկերության գլխամասային գրասենյակներ՝
Բոնն և Էշբորն, Գերմանիա

ԳՄՀԸ «Լավ տեղական ինքնակառավարում Հարավային Կովկասում» ծրագիր
Բաղրամյան պող. 4/1, 0019, Երևան
Հայաստանի Հանրապետություն
Հեռ.՝ +374 (0) 10 58 05 39; 58 93 00
Ֆաքս՝ +374 (0) 10 58 92 70
Կայք՝ www.giz.de